

Sylwester Kozak

Katedra Polityki Europejskiej, Finansów Publicznych i Marketingu
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Czynniki kształtujące dochodowość i efektywność banków spółdzielczych w okresie integracji z europejskim systemem finansowym

Wstęp

Wraz z przystąpieniem do Unii Europejskiej Polska stała się częścią składową jednolitego europejskiego systemu finansowego, obejmującego kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego¹ (w dalszej części: kraje członkowskie). Uczestnictwo w tym systemie uprawnia banki² posiadające licencję wydaną przez polski nadzór finansowy do swobodnego oferowania usług we wszystkich krajach członkowskich. Jednocześnie te same uprawnienia przysługują zagranicznym bankom pragnącym wejść na rynek bankowy w Polsce.

Jednym z efektów funkcjonowania jednolitego obszaru usług finansowych jest ogólny wzrost konkurencji na krajowych rynkach bankowych w państwach członkowskich, a także większa motywacja banków, szczególnie w obrębie bankowości korporacyjnej, do prowadzenia działalności transgranicznej [Cabral i in. 2002]. Innymi efektami europejskiej integracji rynków finansowych są ujednolicone regulacje ostrożnościowe i rachunkowe, a także transfer i okresowe utrzymywanie na rachunkach bankowych znacznych funduszy przekazywanych z Komisji Europejskiej na rzecz samorządów lokalnych i innych instytucji publicznych na realizację projektów infrastrukturalnych.

Wszystkie te czynniki miały w ostatnich latach istotny wpływ na funkcjonowanie banków spółdzielczych w Polsce. Banki spółdzielcze odczuły w pośredni sposób presję konkurencyjną wywieraną przez zagraniczne i krajowe banki komercyjne. Ponadto dostosowały swój system sprawozdawczy do wymogów unijnych oraz podniosły kapitały własne przez liczne fuzje i przejęcia. Z kolei środki

¹Państwami członkowskimi Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) są kraje Unii Europejskiej i trzy kraje EFTA, tj. Islandia, Lichtenstein i Norwegia.

²Regulacje dotyczące licencjonowania i funkcjonowania w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego odnoszą się do wszystkich instytucji systemu finansowego.

z dopłat dla rolników i z funduszy przeznaczonych na inwestycyjne projekty samorządów lokalnych stanowiły bardzo pożyteczne i tanie źródło finansowania działalności. Czynniki te kształtowały zatem wielkość zysków netto banków, wielkość ich akcji kredytowej oraz poziom dochodowości i efektywności działania.

Celem niniejszej pracy jest zidentyfikowanie determinant stanu dochodowości i efektywności banków spółdzielczych mających istotne znaczenie w okresie bezpośrednio poprzedzającym przystąpienie Polski do UE, a następnie już w trakcie integracji z europejskim systemem finansowym. Badania prowadzono na podstawie danych o sektorze bankowym publikowanych przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego za lata 2002–2009.

Pozostała część pracy zorganizowana jest w następujący sposób. Pierwszy rozdział prezentuje zasady funkcjonowania wspólnego systemu bankowego w krajach EOG, kolejny sytuację finansową banków spółdzielczych w Polsce w okresie przed przystąpieniem i po przystąpieniu Polski do UE. Trzeci rozdział prezentuje źródła danych, metodę prowadzenia analizy oraz dyskusję uzyskanych wyników. Całość podsumowano we wnioskach.

Integracja europejskiego systemu bankowego

Integracja rynków finansowych stanowi jeden z końcowych etapów w integracji gospodarczej w ramach UE. Jest ona rozumiana jako proces obejmujący „liberalizację przepływów kapitałowych, harmonizację systemów podatkowych i budżetowych, unifikację instytucji bankowych i finansowych oraz integrację rynków kapitałowych” [Zabielski 1999, s. 111]. Postęp w procesie integracji finansowej dokonuje się przez realizację trzech podstawowych dla niej działań:

- 1) liberalizację przepływów kapitałowych,
- 2) integrację instytucji i systemów finansowych,
- 3) integrację rynków kapitałowych i przyjęcie wspólnej waluty [Piech 2009, s. 52].

Włączenie się banków spółdzielczych do europejskiego systemu bankowego jest zatem jednym z działań prowadzących do pełnej integracji europejskiego rynku, pomimo tego, że obszar działania większości z nich nie przekracza granicy powiatu. Czym jest integracja finansowa i jakie są jej podstawowe cechy i efekty? Idea wspólnego rynku finansowego na obszarze Unii Europejskiej była obecna od początku istnienia Wspólnot Europejskich, jednak w sposób istotny została zasygnalizowana w Jednolitym Akcie Europejskim z 1986 r., zobowiązującym państwa UE do utworzenia obszaru o wolnym przepływie dóbr, usług, osób i kapitału. Ramy prawne takiego obszaru wyznaczył Traktat z Maastricht,

który wszedł w życie od początku 1993 r., a zapisana w nim zasada swobodnego przepływu kapitału, w stosunku do banków, miała przynieść następujące efekty:

- poprawę efektywności funkcjonowania i konkurencyjności na rynku globalnym,
- ułatwienie rozliczeń kapitałowych i gospodarczych w ramach UE,
- zwiększenie możliwości inwestycyjnych oferowanych mieszkańcom UE,
- przyspieszenie konsolidacji banków i osiągnięcie ekonomii skali,
- wyrównanie stopnia rozwoju systemu bankowego na terenie całej UE,
- ujednoczenie procedur licencjonowania i funkcjonowania banków w UE.

Od początku 1994 r., na podstawie porozumienia zawartego w 1992 r. z Europejskim Stowarzyszeniem Wolnego Handlu (EFTA), rozszerzono obszar wspólnego rynku finansowego i utworzono Europejski Obszar Gospodarczy (EOG)³. Konsekwencją harmonizacji przepisów bankowych we wszystkich krajach członkowskich było wprowadzenie fundamentalnej zasady *jednego paszportu*. Polega ona na tym, że bank otrzymując licencję w jednym z krajów członkowskich ma prawo do oferowania swych usług na obszarze wszystkich innych krajów członkowskich. Uprawnienie to banki realizują przez otwieranie banków zależnych lub swych oddziałów na terenie innego kraju członkowskiego bądź prowadzenie tam bezpośredniej transgranicznej działalności bankowej.

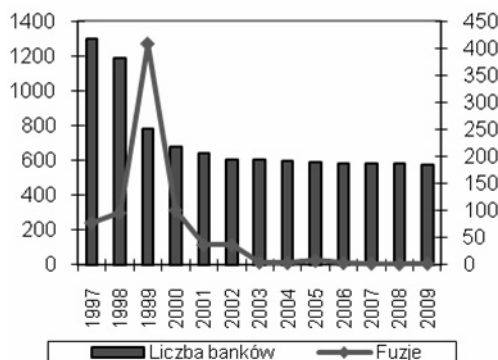
Wykorzystanie możliwych metod prowadzenia działalności transgranicznej uzależnione jest od rodzaju podstawowego pakietu usług oferowanych przez bank. Banki oferujące usługi bankowości detalicznej mają bardziej ograniczone możliwości bezpośredniego oferowania swych usług poza granicami macierzystego kraju. Przeszkodą w szybkiej integracji bankowości detalicznej są różnice językowe, kulturowe, prawne i podatkowe. Stąd też podstawową formą integracji jest tu tworzenie banków zależnych w innych krajach członkowskich. Z kolei bankowość korporacyjna integruje się o wiele szybciej i jest częściej realizowana przez otwieranie oddziałów banków korporacyjnych w innych krajach członkowskich [Deutsche Bank Research 2005; ECB 2010].

Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej banki krajowe stały się częścią jednolitego rynku bankowego, podlegając zwiększonej presji konkurencyjnej. Choć w wielu wypadkach konkurencja ta nie miała charakteru bezpośredniego, to w sposób pośredni rywalizacja z międzynarodowymi korporacjami finansowymi przeniosła się na rynki lokalne, w tym na rynki działania banków spółdzielczych. Przykładem obszaru powstawania pośredniej konkurencji jest działalność kredytowa, gdzie banki komercyjne finansując się nisko oprocento-

³Europejski Obszar Gospodarczy (EOG) obejmuje kraje Unii Europejskiej i Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (z wyjątkiem Szwajcarii). Powstał na podstawie porozumienia podpisanego w Porto 2 maja 1992 r. Wszedł w życie 1 stycznia 1994 r.

wanymi pożyczkami z banków-matek oferowały również nisko oprocentowane kredyty hipoteczne indeksowane lub denominowane w walucie obcej. Wpływało to na obniżenie ogólnego poziomu oprocentowania kredytów, w tym kredytów udzielanych przez banki spółdzielcze.

Innym czynnikiem związanym z europejską integracją była konieczność dostosowania działalności banków do regulacji unijnych. Dla banków spółdzielczych oznaczało to konieczność podniesienia kapitałów własnych do poziomu 300 tys. euro (2001 r.), 500 tys. euro (2005 r.) i 1 mln euro (2010 r.)⁴. Wymóg ten osiągnięto w wyniku kilkuset fuzji redukujących w latach 1997–2009 liczbę banków spółdzielczych z 1189 do 576 (rys. 1). Dodatkowym efektem przeprowadzonych fuzji była poprawa efektywności kosztowej i obniżenie relacji kosztów działania i amortyzacji do wyniku działalności bankowej (C/I) z 75,2% (1998 r.) do 72,9% (2009 r.) [KNB 2006, s. 65].

Rysunek 1

Liczba banków spółdzielczych i fuzji w latach 1997–2009

Źródło: KNF, NBP.

Po wejściu Polski do UE ważnym efektem integracji europejskiej był transfer znacznych kwot funduszy unijnych przekazywanych na indywidualne konta rolników, a także na konta samorządów lokalnych realizujących projekty infrastrukturalne [KNB 2005]. Efektem realizacji dopłat dla rolników była konieczność założenia przez wielu z nich rachunków bankowych, a także zwiększenie, m.in. z tytułu otrzymania dopłat, poziomu środków zgromadzonych na rachunkach bieżących i terminowych. Z kolei konieczność prowadzenia długotrwałych procedur przetargowych sprawia, że na rachunkach samorządów przez dłuższy

⁴Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2000 r. Nr 119, poz. 1252).

okres utrzymywane są wysokie sumy środków zarezerwowanych na realizację dużych projektów infrastrukturalnych.

Bankowość spółdzielcza w Polsce

Pierwsze spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe pojawiły się w Polsce na terenach dawnego zaboru niemieckiego już w połowie XIX wieku. Koncentrowały swoją działalność na finansowaniu działalności drobnych przedsiębiorców i rolników. W krótkim czasie taka forma instytucji finansowych rozpowszechniła się na obszarach zaborów austriackiego, a następnie rosyjskiego, powodując, że w 1913 r. na terenach polskich funkcjonowało 5029 spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych skupiających 2131,7 tys. członków [Orzeszko 1998].

W okresie międzywojennym ważnym momentem w rozwoju bankowości spółdzielczej było utworzenie w 1934 r. instytucji zrzeszającej banki, tj. Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych RP. Stan bankowości spółdzielczej w 1937 r. tworzyło 3400 spółdzielni bankowych posiadających 102 mln zł funduszy własnych oraz skupiających 1061 tys. członków i 450 tys. wkładców. Łączna wartość wkładów oszczędnościowych wynosiła 148 mln zł, a udzielonych pożyczek 217 mln zł [Piętka 1995].

Po II wojnie światowej banki spółdzielcze reaktywowały swą działalność już w 1944 r. i zrzeszyły się w Związku Rewizyjnym Spółdzielni RP w Lublinie, a ich centralą finansową został od grudnia 1945 r. Bank Gospodarstwa Spółdzielczego. W 1950 r. banki spółdzielcze utraciły swoją niezależność⁵ i odzyskały ją dopiero po 1989 r. po uchwaleniu ustaw: Prawo bankowe oraz o zmianie organizacji i działalności spółdzielczości⁶. Jednak w I połowie lat 90. sytuacja finansowa bankowości spółdzielczej uległa istotnemu pogorszeniu, co sprawiło, że w 1994 r. ponad 300 spośród 1612 działających banków spółdzielczych kwalifikowało się do ogłoszenia upadłości lub likwidacji. W konsekwencji w latach 1993–1994 ogłoszono upadłość 33 banków spółdzielczych, a 57 w 1995 r. Przeciętny współczynnik wypłacalności w 1994 r. wynosił 2,2%, a współczynnik powyżej wymaganego minimalnego poziomu 8% posiadały tylko 424 banki. Przeciętne fundusze własne banku wynosiły 39,4 tys. zł, a udział należności za-

⁵Zarządzenie Ministra Skarbu z 1950 r. na podstawie Dekretu z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz.U. z dnia 11 lipca 1951 r.) przekształciło część spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych w 1255 gminnych kas spółdzielczych oraz zlikwidowało spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe (rzemieślnicze) i Bank Gospodarstwa Spółdzielczego.

⁶Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe (Dz.U. z 1989 r. Nr 4, poz. 21) oraz Ustawa z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz.U. z 1990 r. Nr 6, poz. 36).

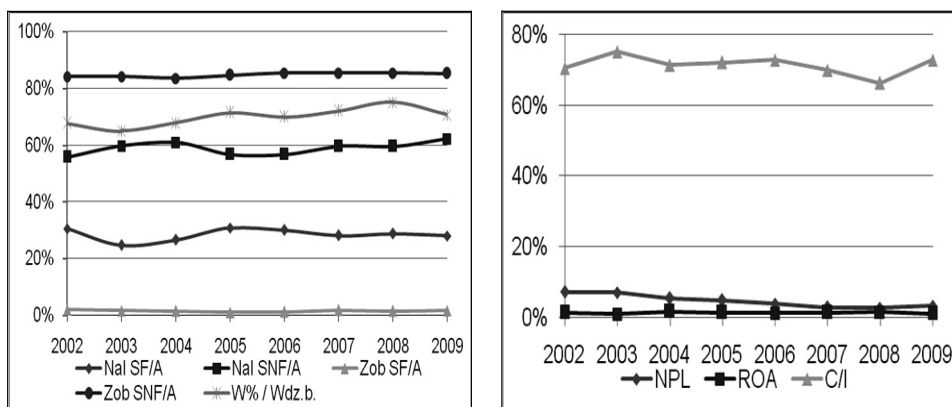
grożonych w należnościach ogółem osiągnął poziom 21,3% [KNB 2006, s. 18]. Metodą na poprawę sytuacji bankowości spółdzielczej była w tym okresie pomoc ze strony Skarbu Państwa oraz Narodowego Banku Polskiego i Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Uchwalona w 2000 r. ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych⁷ zwiększyła niezależność banków spółdzielczych co do zrzeszania się w bankach regionalnych. W wyniku tego banki zrzeszyły się w 3 bankach regionalnych, tj. w Banku Polskiej Spółdzielczości SA, Mazowieckim Banku Regionalnym SA i Gospodarczym Banku Wielkopolskim SA. Ustawa zobowiązywała banki do podniesienia kapitałów własnych, a także uzależniła geograficzny obszar działania banku od wartości jego funduszy własnych, tzn. banki o funduszach własnych niższych niż 1 mln euro mogą prowadzić działalność na terenie powiatu, w którym mają siedzibę, a za zgodą banku zrzeszającego na obszarze sąsiadujących powiatów. Kapitał własny o wartości 1 mln euro upoważnia bank do działania na terenie macierzystego województwa, a 5 mln euro na obszarze całego kraju. Ponadto banki spółdzielcze o funduszach niższych niż 5 mln euro nie mają prawa do otwierania oddziałów i prowadzenia działalności poza terytorium Polski.

Perspektywa, a od 2004 r. rzeczywiste uczestnictwo banków spółdzielczych w europejskim systemie bankowym miało istotne znaczenie dla kierunków ich rozwoju, sytuacji finansowej i efektywności działania. Dla funkcjonowania banków spółdzielczych istotnym faktem było utrzymywanie znacznych kwot depozytów sektora niefinansowego, związanych głównie z wypłatami z funduszy UE dla rolnictwa. Według KNB [2007], był to czynnik silnie stymulujący wzrost aktywów banków spółdzielczych.

Stosunkowo łatwy dostęp do depozytów sprawiał, że banki spółdzielcze w okresie kryzysu i zamarcia rynku pożyczek międzybankowych miały zapewnione tanie finansowanie działalności kredytowej. Ponadto w przypadku, gdy bank nie posiadał możliwości zainwestowania pozyskanych środków w kredyty dla sektora niefinansowego, banki lokowały niewykorzystane środki w bankach zrzeszających w formie depozytów. Fakt ten jest jedną z przyczyn dość wysokiego udziału należności od sektora finansowego w sumie bilansowej (rys. 2). Posiadanie taniej bazy depozytowej w postaci rachunków rolników i samorządów lokalnych stawiało banki spółdzielcze w o wiele lepszej sytuacji niż banki komercyjne, zmuszone w tym okresie do silnej rywalizacji o depozyty osób prywatnych. Taki system prowadzenia działalności bankowej powodował, że głównym komponentem zysków w bankach spółdzielczych był wynik odsetkowy.

⁷Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2000 r. Nr 119, poz. 1252).

Rysunek 2

Struktura należności, zobowiązań i wyniku działalności bankowej (lewy panel) oraz wyniki finansowe banków spółdzielczych (prawy panel)

Źródło: KNF, NBP.

Pomimo silnej redukcji liczebności, banki spółdzielcze nie dokonały w tym samym czasie istotnej redukcji kosztów działania, w tym kosztów wynagrodzeń. W okresie od 2002 do 2009 r. wynik działalności bankowej zwiększył się o 55%, podczas gdy w tym samym czasie koszty działania wzrosły o 60%. Z tego względu pogorszeniu uległa efektywność kosztowa: z 70,6% w 2002 r. do 72,9% w 2009 r. Podobnie obniżeniu uległa dochodowość aktywów, odpowiednio, z 1,5 do 1,2% (rys. 2). Z kolei zwiększająca się kwota nowo udzielanych kredytów przyczyniła się do spadku wskaźnika należności zagrożonych oraz do poprawy jakości portfela kredytowego i stabilności sektora bankowości spółdzielczej na koniec 2009 r.

Metoda badania i analiza wyników

Analizę determinant dochodowości i efektywności działania banków spółdzielczych w okresie integracji z europejskim systemem finansowym przeprowadzono na podstawie danych z raportów o sytuacji sektora bankowego w Polsce za lata 2002–2009 publikowanych przez Komisję Nadzoru Bankowego, a w ostatnich latach Komisję Nadzoru Finansowego. Dane makroekonomiczne pobrano z raportów „Rachunki narodowe” zamieszczonych na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl), natomiast dane o stawce WIBOR i indeksie giełdowym WIG20 z portalu internetowego www.money.pl.

Do oceny działalności banków zastosowano analizę regresji liniowej, dla której zmiennymi objaśnianymi są wskaźniki odzwierciedlające dochodowość i efektywność zarządzania bankiem, tj.:

- Dochodowość – wskaźnik ROA, tj. zysk netto podzielony przez średnioroczną wartość aktywów; jego wyższa wartość oznacza uzyskanie przez bank wyższych zysków z posiadanych przez siebie aktywów.
- Efektywność kosztowa – wskaźnik C/I, tj. koszty działania i amortyzacja podzielone przez wynik działalności bankowej; spadek wartości wskaźnika oznacza poprawę efektywności, co można tłumaczyć, że ta sama kwota zysku jest uzyskana przy poniesieniu przez bank niższych kosztów działania.
- Jakość portfela kredytowego – wskaźnik NPL, tj. relacja należności zagrożonych do należności ogółem; wzrost wielkości wskaźnika oznacza pogorszenie się jakości portfela kredytowego i obniżenie poziomu stabilności banku.

Zmienne objaśniające zastosowane w analizie regresji należą do dwóch kategorii: mikrobankowych i makroekonomicznych. Dla scharakteryzowania stanu finansowego banków zastosowano następujące zmienne:

- Zob SNF/Zob SF – relacja zobowiązań wobec sektora niefinansowego i rządowego do zobowiązań wobec sektora finansowego – zmienna ta charakteryzuje strukturę finansowania działalności banku i stopień uzależnienia od pożyczek międzybankowych; wyższy udział finansowania z depozytów gospodarstw domowych i instytucji rządowych może wpływać pozytywnie na poziom zysku odsetkowego i dochodowości, gdyż depozyty sektora niefinansowego zazwyczaj generują niższe koszty odsetkowe.
- Kr gd/A – relacja kredytów dla gospodarstw domowych do aktywów banku – zmienna charakteryzuje strukturę portfela kredytowego banków; wzrost poziomu tego wskaźnika oznacza wyższy udział bardziej dochodowych kredytów w sumie bilansowej, co może przyczynić się do wzrostu dochodowości, poprawy efektywności (spadek wskaźnika C/I) oraz spadku wskaźnika NPL (wzrost udziału nowo udzielonych kredytów).
- W%/Wdz.b. – relacja wyniku odsetkowego do całkowitego wyniku działalności bankowej – wysoki poziom tego wskaźnika oznacza prostszy i tańszy system prowadzenia działalności bankowej, koncentrujący się na gromadzeniu depozytów i udzielaniu kredytów; wzrost poziomu wskaźnika może poprawiać dochodowość i efektywność kosztową, może również przyczyniać się do wzrostu udziału należności zagrożonych ze względu na czasami zbyt agresywnie prowadzoną działalność kredytową i potrzebę zainwestowania dużej kwoty zgromadzonych depozytów.

Stan otoczenia gospodarczego i finansowego, w którym działały banki spółdzielcze w okresie integracji z europejskim systemem bankowym, został scharakteryzowany przez następujące zmienne:

- dynPKB(-1) – roczny przyrost PKB opóźniony o 1 rok ze względu na przesunięcie czasowe między stanem sektora realnego a reakcją na niego banków,
- WIBOR 1M – stawka oprocentowania jednomiesięcznych pożyczek międzybankowych,
- WIG20 – indeks poziomu cen dwudziestu największych spółek notowanych na GPW w Warszawie.

Wartości zmiennych użytych w badaniach (tab. 1) wskazują na istotne zmiany zarówno w strategii prowadzenia działalności bankowej przez banki spółdzielcze, jak również w ich otoczeniu makroekonomicznym. W tym okresie minimalna stawka jednomiesięcznych pożyczek międzybankowych była ponad trzykrotnie mniejsza niż jej wartość maksymalna. Równie silne zmiany zanotowano dla poziomów indeksów giełdowych (WIG20), czy dynamiki wzrostu gospodarczego (dynPKB). Zmianom ulegały również charakterystyki działania banków, ich poziom dochodowości, efektywności czy struktura portfela kredytowego i źródeł finansowania oraz składników wyniku działalności. Jednak te zmiany były już znacznie łagodniejsze.

Tabela 1

Statystyki opisowe zmiennych charakteryzujących banki spółdzielcze i otoczenie makroekonomiczne

	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum
C/I	70,39%	71,12%	62,65%	75,30%
ROA	1,45%	1,48%	1,09%	1,74%
NPL	4,82%	4,95%	2,80%	7,30%
W%/Wdz.b.	70,19%	70,43%	64,99%	75,14%
Zsnf/Zsf	56,42	52,28	41,71	78,45
Kgd/A	46,44%	46,27%	43,91%	50,95%
WIBOR 1M	5,60%	5,40%	3,53%	10,80%
WIG20	2188	1967	1026	3666
Δ WIG20	35	73	-792	795
dynPKB(-1)	4,61%	4,65	1,10%	6,80%

Źródło: Badania własne.

Wyniki analizy regresji wskazują, że w działaniu banków spółdzielczych w okresie integracji z europejskim systemem finansowym można wyróżnić następujące rodzaje współzależności:

- Efektywności kosztowej banków spółdzielczych sprzyja zwiększenie zaangażowania się w niskokosztową działalność depozytowo-kredytową, a także dodatni przyrost PKB i wzrost poziomu rynkowych stóp procentowych.
- Dochodowość aktywów poprawia się wraz ze wzrostem udziału wyniku odsetkowego w ogólnym wyniku działalności bankowej. Ponadto na podniesienie dochodowości pozytywny wpływ ma wzrost zobowiązań sektora niefinansowego oraz wzrost poziomu rynkowych stóp procentowych w sektorze bankowym (WIBOR 1M).
- Na poprawę jakości portfela kredytowego pozytywnie wpływa wzrost wartości kredytów dla gospodarstw domowych oraz wzrost udziału dochodów odsetkowych w ogólnym wyniku działalności bankowej.

Tabela 2

Wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na dochodowość banków i stabilność banków

	C/I	ROA	NPL
W%/Wdz.b.	-0,52904 (-3,89)	0,02313 (2,55)	-0,35457 (-10,39)
Zsnf/Zsf	0,00035 (1,15)	0,00005 (2,39)	0,00027 (3,55)
Kgd/A	0,24003 (0,91)	0,00545 (0,31)	-0,14378 (-2,17)
WIBOR 1M	-0,01032 (-3,52)	0,00090 (4,58)	0,00433 (5,88)
WIG20	-0,00001 (-2,35)	-	0,00005 (-3,82)
Δ WIG20	-	-0,00774 (-2,40)	-
dynPKB(-1)	-0,88085 (-2,63)	0,00774 (0,78)	-0,04253 (-0,51)
Stała	1,06932 (7,71)	-0,01255 (-1,29)	0,33717 (9,76)
R2	0,7361761	0,5919449	0,93915

Uwaga: W nawiasach podano wartości statystyki t.

Źródło: Badania własne.

Podsumowanie

Proces integracji banków spółdzielczych z europejskim systemem bankowym wymagał zharmonizowania regulacji bankowych i podniesienia kapitałów własnych. W konsekwencji prowadził do silnej konsolidacji bankowości spół-

dzielczej na początku lat 2000. Integracja z europejskim systemem bankowym wystawiła banki spółdzielcze na wyższą presję konkurencyjną ze strony krajowych i zagranicznych banków.

Transfer dużych kwot funduszy unijnych na rachunki rolników i samorządów lokalnych sprzyjał poprawie struktury finansowania działalności banków spółdzielczych, dając możliwość uzyskania wyższych dochodów odsetkowych przy niskim poziomie ryzyka kredytowego.

Działalność banków spółdzielczych w okresie integracji charakteryzowała się dochodowością aktywów i efektywnością kosztową. Wzrost udziału wyniku odsetkowego w wyniku działalności bankowej wpływał na podniesienie dochodowości aktywów (ROA) i poprawę efektywności, tj. obniżenie relacji kosztów działania i amortyzacji do wyniku działalności bankowej, co może być związane z faktem przystąpienia Polski do UE.

Dochodowość banków poprawiała się dzięki zwiększającej się wartości akcji kredytowej i wyższym poziomom rynkowych stóp procentowych, przyczyniających się do podwyższenia wyników odsetkowych i wyników finansowych banków.

Literatura

- CABRAL I., DIERICK F., and VESALA J., 2002: Banking integration in the euro area. *European Central Bank Occasional Paper Series*, Nr 6.
- DEUTSCHE BANK RESEARCH, 2006: EU retail banking-Drivers for the emergence of cross-border business. *EU Monitor*, Nr 34, April.
- DEUTSCHE BANK RESEARCH, 2009: EU retail banking-Measuring integration. *EU Monitor*, Nr 63, April.
- ECB, 2010: Financial integration in Europe. European Central Bank, Frankfurt am Main.
- KNB, 2005: *Sytuacja finansowa banków w 2004 r. – Synteza*. NBP, Komisja Nadzoru Bankowego, Warszawa.
- KNB, 2006: *Banki spółdzielcze w Polsce*. Komisja Nadzoru Bankowego, Warszawa.
- KNB, 2007: *Sytuacja finansowa banków w 2006 r. – Synteza*. NBP, Komisja Nadzoru Bankowego, Warszawa.
- KNF, 2010: *Raport o sytuacji banków w 2009 r.* UKNF, Warszawa.
- PIECH K., 2009: Integracja rynków finansowych a gospodarka i jej wzrost, [w:] *Integracja rynków finansowych w Unii Europejskiej od A do Z*, Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- PIĘTKA J., 1995: Krótki zarys historii polskiej spółdzielczości bankowej. *Bank Spółdzielczy*, Warszawa, nr lipiec/1995.
- ZABIELSKI K., 2009: *Finanse międzynarodowe*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Factors affecting profitability and efficiency of cooperative banks in the period of integration with the European financial system

Abstract

Process of integration of cooperative banks within the European banking system was associated with the need to raise their own capital and the consolidation of cooperative banking in early 2000. and increased competition, as well. Transfer of large amounts of EU funds to the banking accounts of farmers and local governments contributed to the increase in the amount of deposits, and provided a cheap source of funding for banks. In this period banks were characterized by good profitability and efficiency. The scale of positive yield depended on the share of interest income in total income and the volume of lending. Additionally, for improvement in profitability contributed a higher proportion of deposits non-financial sector, as well as higher interest rates in the banking sector and decline in stock market indices, associated with higher interest rates and interest income.